

Akusztikai berendezésként mindössze egy vagy két, megfelelő mikrofont szükséges elhelyezni az osztály jól kiválasztott pontjain, amelyek automatikus hangerőszabályozó közbeiktatásával közvetlenül kapcsolódnak a hangszórókhoz, vagyis hangkeverő berendezés nélkül. Szükséges továbbá az osztályterem visszhangosságának és hangtorzításának csökkentésére bizonyos mértékű akusztikai kiképzés is. Ez az osztályteremnek igen egyszerű akusztikai elemekkel való felszerelését jelenti.

A minimalitás elvének érvényesítése nem csupán jelentős költségmegtakarítással jár, hanem egyúttal nagymértékben egyszerűíti is a berendezés kezelését. Mind a vizuális — mind az akusztikus berendezések kezelő szemeélyzet nélkül könnyen és egyszerűen működtethető a metodikus által, mert a néhány szükséges kapcsoló a bemutatóteremben nyer elhelyezést s a metodikus a pillanatnyi helyzetnek és az éppen fellépő igénynek megfelelően irányíthatja a kép és a hangvisszadáást.

Megfelelő technikai berendezés közbeiktatásával az is megoldható, hogy a bemutató órát az egyetem vagy a főiskola előadótermében elhelyezett monitorokhoz közvetítsék. Így a hallgatóknak fel sem kell keressük a gyakorló iskolát. S ennek a berendezésnek a költségétöbblete ugyancsak csekély.

A technikai berendezéshez tartozik a megfelelő fényerő biztosítása, mivel a fénymenyiség nem közömbös a képminőség szempontjából. Azonban ez nem jelent különösebb nehézséget, mivel az ipari televízió kamerái már minimális fényvel is kielégítően működnek. De ez a minimális fény feltétlenül műfény — lehetőleg fénycsővel mint fényforrással — kell hogy legyen. Abban az esetben ha a tv-közvetítések számára eleve olyan termet szemelünk ki, amelynek természetes megvilágítása rossz, hiányos, akkor az állandóan alkalmazott műfény megszokottá vá-

lik. Mivel a műfény állandóan ég, be- és kikapcsolása nem figyelmezteti a tanulókat a közvetítés kezdetére, illetve befejezésére, tehát a bemutató-tanítás alatt is természetesen viselkednek, hiszen jóformán nem is tudják, hogy mikor figyelik őket.

Javaslatunk lényege tehát egy ilyen egyszerűített ipari tv-berendezés alkalmazása a pedagógus képzésben és továbbképzésben. Egyik alapvető előnye rendkívüli olcsósága. Az eddig ismert és itt-ott alkalmazott komplex berendezések költségének csak töredékébe kerül. Így minden tanárképző egyetem vagy főiskola megvalósíthatja saját költségvetési keretein belül is, mivel összköltsége nagyságrendben mindössze százezer forint. (Szemben az említett berendezések 1,5—2 milliós költségével.) Másik alapvető előnye egyszerűsége, könnyen kezelhető volta, minek következtében a metodikus maga kezelheti, irányíthatja, a maga elképzelése, szándéka szerint. Harmadik előnye — amely az előző kettőből következik —, hogy a megfigyelési lehetőségeket számszerűleg úgyszólván tetszés szerint lehet növelni, igen csekély költség-többlettel.

Nagy nyomatékkal kívánunk rámutatni arra, hogy az ipari televízió alkalmazása a pedagógus továbbképzésben is nagy jelentőségű. A megye székhelyen elégséges egyetlen iskolába bevezetni s a megfelelő közvetítő berendezések közbeiktatása segítségével ideális bemutatói lehetőségeket biztosít az egész megye — továbbképzésben résztvevő — pedagógusai számára, esetleg egyszerre több helyen is egyidőben. Amennyiben az egyetemek és főiskolák felismerik az egyszerűített ipari televízió alkalmazásának jelentőségét, és lehetőségeit a pedagógus képzésben és továbbképzésben, úgy a berendezések egységes technikai feltételeinek kidolgozása is megindulhat és rövid idő alatt, minimális költséggel jelentős fordulat következhet be ezen a téren.

Dr. Györy Gábor

A SZEMÉLYI ÉS TÁRSADALMI TULAJDON MEGBECSÜLÉSÉRE NEVELÉS VIZSGÁLATA A BÉLMEGYER-FÁSPUSZTAI ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS NEVELŐOTTHONBAN

A nevelési eredmények egyik kritériuma a személyi és társadalmi tulajdon megbecsülése. Ez is, mint a többi hosszas nevelői munka eredménye. Általában a családon belül is beszélhetünk ilyenről, beszélhetünk az iskolai oktató és nevelő munka keretében is, de talán — minden külső hatást kizárva — ez a nevelőotthonokban kedvezőbb körülmények között folyik (éppen az előbbi okok miatt).

Ezzel kapcsolatban nekem az a feladatomban,

hogy a Bélmegyer-Fáspusztai Általános Iskola és Nevelőotthon esetében vizsgáljam a fenti vonatkozásokat.

Amint azt az előbbieken mondtam: ez egy hosszas folyamat. Ennek a folyamatnak is, mint a többinek, megvannak az előírt tevékenységi formái minden osztályra vonatkozóan.

A Nevelés Terv foglalja össze ezeket: „A közös vagyonghoz a társadalmi tulajdonhoz való helyes viszony fokozatosan alakul ki

az 1—4 osztályokban. Eősőr is saját tan-
szereiket tartják rendben, majd kiterjed a
rendszeret az iskolapadra, a tanterembe,
az iskolára. A 3—4. osztályosok már társai-
kat figyelmeztetik — kedvező esetben — a
közös vagyoni kímélésére” (Nevelési Terv)

Ahhoz, hogy ennek valóban eredménye
legyen, fel kell hívni a tanulókat a környe-
zet (iskola, otthon, park) szépségére, akkor
könnyebb munkája lesz a nevelőnek a szép
megbecsülésére. Vagyis „legyen igénye a rend-
tisztaság megőrzésére és megteremtésére köz-
vetlen környezetében” (Nevelési Terv).

Az előbb azt mondtam, hogy kedvezőbb
körülmények között vagyunk az egyéb isko-
lákat tekintve. Most mégis ellent kell monda-
nom: „A nevelőotthoni gyermekek egyrészt
szinte mindent készen kapnak, ezért nem
látják az élet javai megszerzésének nehé-
zségeit, az ezzel járó erőfeszítéseket, s ezért
az anyagi javakat kellőképpen megbecsülni
sem tudják. A másik probléma, hogy nevelő-
otthonaink többségében a gyerekeknek semmi
személyi tulajdonuk nincs...” (Utmutató
... a nevelési terv nevelőotthoni felhasználá-
sához).

Mindezeket a tényezőket ismerve, mérle-
gelve került sor az intézeti munkaterv, majd
a nevelői munkaterv elkészítésére. Itt a
világnézési és az esztétikai nevelés keretében
kerültek programba a személyi és társadalmi
tulajdon védelmére vonatkozó szempontok.

Így került sor az 1. csoport munkatervébe
4 alkalommal, a 2. csoportba 6 alkalommal,
a 3. csoportba 3, a 4. csoportba 2 alkalom-
mal az erkölcsi beszélgetések keretében. Ezt
követően készülnek a heti tervek, amelyek
aztán az esetleges felmerülő problémákat fig-
yelembe véve tervezik be az idevonatkozó
feladatokat. Pl. szinte minden csoportnál
rendszeres, hogy szombat du. a csoportfog-
lalkozás keretében sor kerül a könyvek, tan-
szerek ellenőrzésére. Az eredményeket a kö-
zösség előtt pedig szombat este a zászló-
levonásnál parancs keretében felolvassuk (3.
13. 21. héten).

Mielőtt a további konkrét részletekbe me-
rülnek, szeretnék egy igen lényeges dolgot
felvetni: 6—10 éves korú gyermekek vannak
intézetünkben. E tanulóknál még öntudatos
fegyelm mellett még nem beszélhetünk arról
sem, hogy öntudatukból fakadóan úgy vi-
gyázzon holmijára, a társadalmi tulajdonra,
mint ahogy at mi kívánánk. Ez nem élet-
kori sajátosság. Mit lehet mégis tenni? A
MEGELŐZÉS a legfontosabb. Éppen ezt
figyelembe véve még beinduláskor, 1963
őszén a tantermeket, folyosókat, ahol az élet
zajlik (délelőtt és délután) méteres magas-
ságban farost lemezsel burkoltattam. Így az
egyik legszembeütőbb dologtól megmenekül-
tünk: — a farongálástól. — Ezt még a fiú

otthon folyosóján is folytatni kívánjuk. El-
gondolható, hogy ahol 80 gyerek nyüzsgő,
mozog, milyen mérvű falleverések, piszkoló-
dások jelentkezének, még akkor is, ha nin-
csenek magukban.

Lássuk tovább: A hálókban, mivel oda
csak este mennek fel, ilyen dolog nem merül-
het fel, hacsak a papucsháború következtében
két alkalommal betört ablak nem számítom
ide. Az ebédlő meg Ybl tervezéséből
eredően cca 150 cm magasságban tölgyfa-
burkolatos. Tehát itt sincs falrongálódási le-
hetőség. De adódott nemrégiben, amikor a
nehéz vasszékeket kis könnyű műbőr borítású
ülőkkel cseréltünk ki. Nagy volt az öröm,
de. aztán 2 esetben fedeztünk fel szurkálá-
sokat rajtuk. Elő is került a drótdarab, ami
a gyak. fogl. órán készült ördögglakt mara-
dánya volt. Ugyanitt került sor sokszor nem
gondatlanságból eredő pohártörésre, amit 100
törhetetlen pohár beszerzésével igyekszünk
megelőzni (igaz, hogy 10 Ft darabja). Tört
„evés közben” a villa ága. Mit lehetne tenni
azon túlmenően, hogy erre állandóan figyel-
meztetjük gyermekeinket; örömmel újságolta
a gondnok: a legújabb fazonú villa ága nem
törik (csak a vége bevágott). Eredmény: 2
hónap óta nem tört pohár, 6 hónap óta nem
tört le a villa ága. Nagy gondot okoz még
a védőként használatos neylon terítő. Lépten
nyomon beszakad a széle. Még erre csak a
hagyományos sorozatos figyelmeztetés marad,
amellett, hogy felállás után az asztalfelelős
megnézi az esetleges bajokat, és jelent.

A társalgóban különböző színű műbőr be-
vonatú karosszékek vannak. Sajnos csak 4-nél
van már látható kisebb mérvű rongálódás,
szakadás, ami a sötétben TV vagy mozi né-
zés közben lehet, hogy az izgalmak által
kiváltott érzelmek következménye. Egyelőre
kénytelenek vagyunk erre elkönyvelni.

A tantermek padjai megfelelően jó karban
vannak. Ebben a tanévben újabb monogra-
mok nem kerültek rá.

Szinte életkori sajátosság az első osztá-
lyosok esetében a falfirkálás. Ez itt nálunk
csak szeptemberben fordult elő 4 esetben.
(Használt rajzlapot osztottunk ki, és meg-
szünt.)

Sok problémát okozott még a WC és víz-
csap. Kevés a vizünk, így nem lényegtelen,
hogy mennyi víz folyik el feleslegesen. Ezt
még őrsi keretben is megbeszéltük. Felelősö-
ket állítottunk az ilyen helyekre, s ez el-
zárja a vízcsapot, visszateszi a kirántott ha-
rangot, amikor a szünetnek vége.

Ezekkel kapcsolatban igen sok szó esett
a felnőtt dolgozók munkájának megbecsülé-
séről is, a tisztaság megőrzéséről. Ez is kö-
vetkezatosan szinte hetenként előtérbe kerül.
Eldobott szemét, papír akad még, de egyre
több az olyan gyermek, amelyik figyelmezte-

tés bevárása nélkül felveszi és a szemétkosárba teszi.

Ide tartozik még az intézet parkjának megbeszélése és gondozása. Nagy szeretettel ápolják és gondozzák, vigyáznak rá, hiszen csoportfoglalkozásokon, munkafoglalkozásokon elvégzett saját munkájukat is megbecsülik ezzel. A társalgóból nyíló toronyszobában téli-kerter rendeztünk be, ahol igen tetszerős elrendezésben cca 200 cserép virágot gondozunk. Naponta 3—3 gyerek öntözi, és ügyel rá. Ismételten az a cél, hogy saját munkájukat becsülik meg. Ez egyben az esztétikai nevelést is hivatott szolgálni. A tanteremben, folyósókon elhelyezett virágok ápolása is hasonló módon történik, s emlékszem rá, hogy milyen nagy felháborodást váltott ki az, amikor az egyik cserép eltört, szinte féltő gondossággal szedték össze, és ültették át másik cserépbe. Ez már feltétlenül csírája annak, amit el akarunk érni, vigyázzon a környezetben lévő berendezési tárgyakra.

Talán az előbbi felvetéshez (WC) tartozott volna az a kis epizód, amit Gyularemetén láttam Sajtó Károlynál, amikor az intézetet mutatta be nekem, akinek teljesen új volt az ilyen munka. Emlékszem rá, milyen lelkesedéssel mutatta a hálókat, fürdőt és a WC-t. „Erre vagyok a legbüszkébb” — mondotta a papírtartókra mutatva. Ez nekem azóta többször eszembe jut, amikor nálunk még fél méterre kilógó papírokat látok. Igaz, hogy nálunk 6—10 évesek vannak, de ez nem ment fel bennünket sem az alól, hogy ezen a vonalon is megelégedjünk a némi kis javulással, ami van.

A személyi tulajdon fogalmát is igyekezzük kialakítani. Ez talán még nehezebb dolog, mint az előző. Személyi tulajdonnak számít nálunk a tanszerek, könyvek, valamint a ruházat, hiszen minden ruhában benne van a gyerek száma, hogy az cü. követelményeken túlmenően megszokja, hogy a ruházatára érdemes vigyázni, mert mindig ugyanazt kapja vissza. Baján Pista esete jut eszembe, aki az elmúlt nyáron örsvezetői táborba ment. A magával vitt teljesen új gyapjú pulóverében fára mászott, s végig szakadt. Azóta, bármilyen fájdalmas is számára, stopoltan veszi fel ezt a ruhadarabját. Így is azt akarjuk elérni, hogy érdemes a holmira vigyázni, mert az az övé.

A megelőzéssel akarjuk a köpenyek és kötények állapotát megóvni. Délben, tanítás után egy ócskábbat vesznek fel délutánra. Ezt a NEB ellenőrzés is pozitívan értékelte a vizsgálat alkalmával. Eredmény: a szeptemberben kiadott új köpenyeket és kötényeket csak a téli szünetben kellett kimosni, a délutánt viszont többször.

Személyi tulajdon, mint már említettem a könyv, füzet, tanszer. Legtöbb probléma

volt itt is az első osztálynál, hiszen nekik még eddig nem volt ilyen. Nem tudtak rá kellően vigyázni, ezért itt szintén a megelőzéshez folyamodtunk. Beszedtük a könyveket, füzeteket, eszközöket egy darabig, és csak fokozatosan kapták meg állandóra ezeket a dolgokat. A kiosztás, foglalkozás, tanítás előtt történik, amit gyermek végez el. Ez képezheti víta tárgyát, de nálunk eredményes volt, s a többletmunka, amely a kiosztással jár, visszatért. Fokozatosan jobb a helyzet a többi osztálynál. A heti rendszeres ellenőrzés eredménye, hogy pl. a 4. csoportnak az év elején kiadott első csapat törőgumi, ceruzából a második van használatban. Természetesen nálunk is vannak egyéb esetek is: saláta könyv, elragott ceruza, szármárfüles füzet és könyv. Ez osztályonként olyan 6—10%-o. Elég egy pár nevet említeni, hiszen ez nevelőthoni berkekben márka: Romos, Koloch, Szukenyik. De itt is próbáltunk sarokvédővel segíteni a bajon. Némi javulás ezen a vonalon is van ezzel a megelőző rendszabállyal.

Igen féltik és vigyáznak zömmel a könyvtári könyvekre. Befedik. Főleg az becses, amelyeket személyi tulajdonul kapnak: évvégi jutalom, tanulmányi, vagy kulturális vetélkedő alkalmával. Milyen büszkén mutatta Szénási Gyurka; igazgató bácsi, még megvan mindig az a könyv, amit akkor kaptam.

Részben van így a játékokkal. Komoly játékparkja van minden csoportnak külön-külön, mint ahogy a könyvtári könyvet is csoportokra osztottunk el. A játékokat igyekeztünk úgy beszerezni, hogy egyből több darab legyen, és több jusson. A pótlást folyamatosan igyekezzünk pótolni. A rongálási százalék semmivel sem több megfigyeléseim alapján, mint az egyéb gyermekekénél. A csoportjátékokon kívül karácsonyra minden gyermek kapott személyi tulajdonul: mackót, babát, zsebívólit, röppentyűt stb. Természetesen ezek egyik része már a múlté, hiszen a mi gyermekeink is kíváncsiak, hogy mi van belül? Viszont az alvós babák, mackók még várják esténként kis gazdájukat, hogy játszasson vele, mielőtt elalszik.

A parkban is komoly játékparkot hoztunk létre: hinta, bibika, most készül a forgó, amire vigyáznak, ha még nem is olyan mértékben és szinten, mint ahogy azt mi felnőttek szeretnénk.

Talán idetartozó dolog még a zsebpénz kérdése. Ha ilyen — intézményesen — nincs is, de a benti pénztárban van néhány forintja gyermekeinknek, amit alkalmanként kap meg. A nyálánság mellett újabban az is előfordul, hogy bazárarut vesznek. Sőt az is, hogy ceruza, füzet is kerül a vásárolt hol-

mik között. (Nem mintha nem kaptak volna ebből eleget.)

Ennyiben kívántam elmondani a fentiekre vonatkozókat.

Befejezésül: A megelőző intézkedések nem tartom egyetlen olyan dolognak, amelyik meghozza a megoldást ezen a téren. De az eredmények elérésében egy olyan kiindulópontnak, amelyre támaszkodva, az életkori

sajátosságokat figyelembe véve kielégítő eredményekhez juthatunk. Reméljük, hogy a következetes munka eredményeképpen az intézmény korának arányával növekedőben lesznek az eredmények is.

Szászfalvi László
igazgató
Bélmégyer-Fáspuszta

RÉVÉSZ BÉLA
szakvezető, Szeged

AZ ÉLŐVILÁG 8. OSZTÁLYOS TANMENETÉNEK TERVEZÉSE

Az általános iskola új tantervét fokozatosan vezetjük be. Az Élővilág tantárgy keretében az 1965—66. tanévben a 8. osztályban kerül bevezetésre az új tanterv. Az előző években szerzett tapasztalatok segítséget nyújtanak a 8. osztályos tantervi anyag feldolgozásának megtervezéséhez, tanmenetének összeállításához.

Az oktató-nevelő munkánk eredményessége nagymértékben függ attól, hogy mennyire tudjuk az Élővilág órákat egységes oktatási és nevelési folyamattá kapcsolni. A tanmenet elkészítésekor ennek a szemléletnek kell érvényre jutni. Sohasem elszigetelt órákat, hanem a tanítási órák összefüggő rendszerét kell megterveznünk a tanmenetünk összeállításakor.

Az általános iskolai tanterv meghatározza azokat az oktatási és nevelési feladatokat, melyeknek megfelelően kell végezni pedagógiai munkánkat. Ezen általános célkitűzés mellett szükséges konkretizálni azokat az oktatási és nevelési feladatokat, amelyek az Élővilág tanításában az egyes osztályokra és ezen belül az egyes témákra vonatkoznak. Ez a feladat a tanárra vár. A tanmenet összeállításakor kell az általános iskola célkitűzésében megfogalmazott embereszmény kialakításának általános feladatát, konkrét — az Élővilág tantárgy, 8. osztályára, adott témákra vonatkoztatva — pedagógiai tevékenységek formáira lebontva megtervezni.

Az Élővilág 8. osztályos tantervi anyagának feldolgozása során meg kell oldanunk mindazokat a didaktikai feladatokat, amelyek az ismeretanyaggal kapcsolatosan az oktatás folyamatában szükségszerűen felmerülnek. A didaktikai feladatok egymás utáni sorrendjét, egymáshoz való kapcsolódását, ismétlődését a téma feldolgozása folyamatának tervezésekor kell megoldani.

Alapvető jelentőségű, hogy a tanmenet segítséget nyújtson a tanítási órákra való tartalmi felkészüléshez. Ezt segíti elő az egyes órák oktatási és nevelési súlyponti feladatainak meghatározása és a vonatkozó irodalom feltüntetése.

A 8. osztályos tantervi anyag, „Az élők világának fejlődéstörténeti áttekintése” tárgykör feldolgozásánál kerülni kell az újratanítást. A szilárd, felhasználható tárgyi ismeretek kialakítása igényli a megszerzett ismeretek többszöri felhasználását, gyakorlását. Ezt az ismétlő, munkáltató órák beiktatásával, az egyes órákon pedig a szaktárgyon belüli és a szaktárgyak közötti koncentráció elvének megvalósításával segíthetjük. A tanmenet tervezésekor ezt figyelembe kell vennünk.

Az iskola és az élet szoros kapcsolatát szolgáljuk az ismeretanyagnak a termelésben történő felhasználásának bemutatásával. Erre vonatkozó utalásokat az egyes óráknál kell feltüntetnünk.

A következőkben a tanmenetkészítés felsorolt követelményeinek megvalósulását iparkodom bemutatni az Élővilág 8. osztályos tanmenetének részletével. Iparkodtam olyan tervezetet összeállítani, melyben a Tanterv és a Nevelési Terv alapvető követelményei megvalósulnak és hasznos segítője lesz a tanárnak az egyes órákra való közvetlen felkészülésben, az eredményes oktató-nevelő munka megvalósulásában.